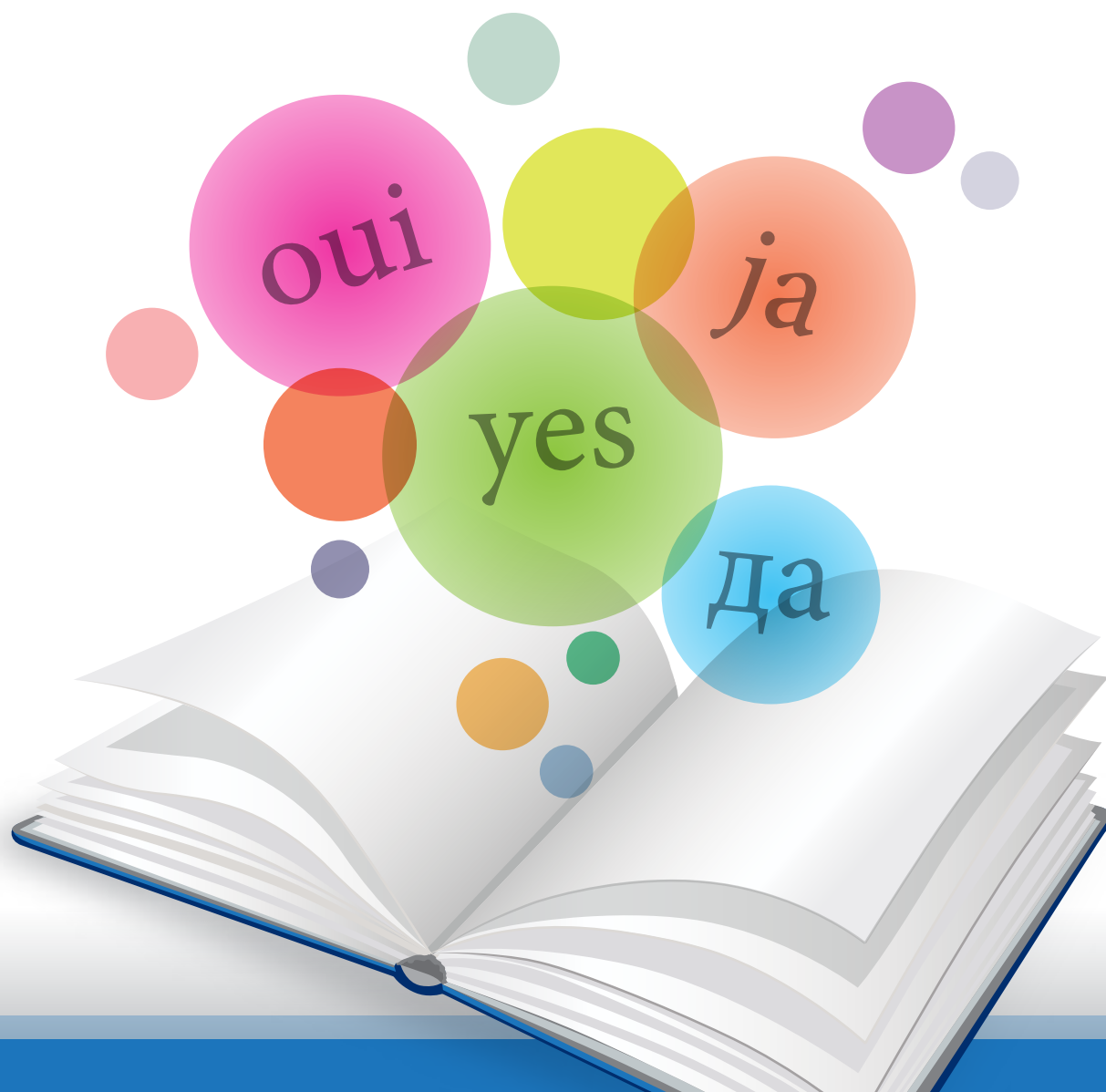

Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег
и средњег стручног образовања и васпитања
у делу општеобразовних предмета

за предмет

СТРАНИ ЈЕЗИК

Република Србија

ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

**ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА
ЗА КРАЈ ОПШТЕГ СРЕДЊЕГ И СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У ДЕЛУ
ОПШТЕОБРАЗОВНИХ ПРЕДМЕТА**

ЗА ПРЕДМЕТ СТРАНИ ЈЕЗИК

Приручник за наставнике

Београд, 2015

**ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОПШТЕГ СРЕДЊЕГ
И СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
У ДЕЛУ ОПШТЕОБРАЗОВНИХ ПРЕДМЕТА**

Издавач:

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

За издавача:

Др Драган Банићевић, директор

Уредница:

Јелена Најдановић Томић, руководилац Центра за стандарде

Одговорна уредница:

Мр Гордана Чапрић, заменик директора

Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег и средњег стручног образовања и васпитања у делу општеобразовних предмета развијани су у периоду од 2010. до 2013. године у оквиру пројекта Министарства просвете, науке и технолошког развоја *Подршка осигурању квалитета система завршних испитива на националном нивоу у основном и средњем образовању* (ИПА 08) који је финансиран из средстава Европске уније и буџета Републике Србије. Овај приручник је настао у оквиру истог пројекта.

ISBN 978-86-86715-58-6

САДРЖАЈ

1. Општи стандарди постигнућа	5
1.1. Опште и међупредметне компетенције за крај средњег образовања	7
2. О образовним стандардима за предмет страни језик	17
2.1. Веза образовних стандарда са наставним програмом.....	18
2.2. Објашњења образовних стандарда са примерима задатака.....	19
2.2.1. Енглески језик	20
2.2.2. Немачки језик.....	25
2.2.3. Француски језик	31
2.2.4. Руски језик	34
2.3. Примена образовних стандарда у наставном процесу – планирању и реализацији наставе и вредновању исхода учења	39
2.4. Стандарди и материјали за учење.....	41
3. Литература	43
4. Прилози	43

1. ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА

О појму образовних стандарда

У нашем образовном систему је, према одредбама Закона о основама система образовања и васпитања (2009), предвиђено дефинисање неколико група стандарда, међу којима су и стандарди постигнућа ученика, односно полазника. Пошто су већ у примени општи стандарди постигнућа за крај првог и другог циклуса основног образовања и крај првог и трећег циклуса основног образовања одраслих, усвајањем стандарда који се односе на средње образовање заокружен је процес стандардизације знања, вештина и компетенција које ученици треба да развију у доуниверзитетском образовању.

Процес израде стандарда

Стандарде су развијале посебне радне групе. Чланови радних група су одабрани тако да укључују наставнике, универзитетске професоре за одређене предмете, педагоге, психологе и професионалце из Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања и Завода за унапређивање образовања и васпитања. Приликом израде стандарда радне групе и Завод су имали подршку стручњака из Пројекта „Подршка осигурању квалитета система завршних испита на националном нивоу у основном и средњем образовању“.

Стандарди за опште средње образовање засновани су на компетенцијама које треба да омогуће ученицима да успешно одговоре на различите животне изазове у разним животним ситуацијама (образовним, друштвеним, културним, интерперсоналним, практичним, итд). Да би били компетентни да одговоре успешно на такве изазове, ученици треба да стекну и користе различите видове знања, вештина и ставова, тј. треба да развију **компетиције засноване на знању**. Стандарди стога треба да опишу шта ученици знају и могу да ураде на различитим нивоима развоја компетенција, тј. према стандардима се мери ниво одређене компетенције који је постигнут на крају средњег образовања.

Три стандарда (нивоа постигнућа) дефинисана су за сваку компетенцију – *основни, средњи и најредни*. Сваки стандард (ниво) дефинише знање, вештине и ставове које ученици треба да поседују, као и с којим изазовима могу да се носе како би испунили тај стандард (ниво). Три стандарда (нивоа) су кумулативна и уграђена један у други тако да ученици на напредном нивоу испуњавају захтеве сва три нивоа.

Основни ниво стандарда дефинише ниво постигнућа у одређеним компетенцијама (знање, вештине и ставови) које ученик треба да поседује како би активно и продуктивно учествовао у различитим областима живота (друштвеном, привредном, образовном, породичном, личном, итд).

Средњи ниво стандарда дефинише ниво постигнућа у одређеним компетенцијама (знање, вештине и ставови) које ученик треба да поседује како би могао успешно да настави са факултетским образовањем у различитим областима.

Најредни ниво стандарда дефинише ниво постигнућа у одређеним компетенцијама (знање, вештине и ставови) које ученик треба да поседује како би могао успешно да настави са факултетским образовањем у области за коју те компетенције представљају нарочито важан услов.

Оквир 1. Кључни термини – структура стандарда

Стандарди компетенција описно дефинишу на које посебне изазове постепене сложености ученици могу да одговоре на одређеном нивоу компетенције (основне, средње и напредне).

Опште и међупредметне компетенције представљају наративни опис оних компетенција које се заснивају на интегрисању различитих знања и вештина који се развијају у оквиру различитих предмета и на основу наставног програма.

Општа предметна компетенција представља наративни опис шта ученици знају и могу да ураде на основу образовања које стичу у оквиру појединачног предмета. Општа предметна компетенција описује крајњу сврху учења датог предмета.

Специфичне предметне компетенције представљају наративни опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију.

Стандарди служе за процену постигнућа ученика у развоју одређених компетенција. Стандарди дефинишу очекивања у вези са постигнућем ученика на различитим нивоима развоја компетенције. Стандарди такође служе као критеријуми за процену. Дефинишу се као а) „искази стандарда“ и б) „стандарди компетенција“ (видети дефиниције даље у тексту).

Примери:

- Ученик који испуњава само основни стандард може да разуме информативни текст о познатој теми.
- Ученик који испуњава напредни стандард може критички да процени различита решења неког новог проблема у непознатим околностима.

Искази стандарда дефинишу конкретна знања, вештине или ставове које ученици треба да стекну у одређеној области наставе (домену), на одређеном нивоу стандарда.

Примери:

- Ученик може да напише осврт на књигу, позоришну представу, филм и сл.
- Ученик зна да реши две једначине са две непознате.

Исходи дефинишу очекиване резултате учења, они су оно што се остварује у току наставног процеса. Исходи се дефинишу на основу општих и међупредметних компетенција и стандарда постигнућа за сваку годину учења.

У процесу израде стандарда примењен је приступ у коме се смењују експертска и емпиријска валидација.

Однос стандарда и наставног програма/курикулума

У нашем образовном систему наставни програми су још увек традиционално конципирани тако да садрже циљеве, задатке и попис наставних садржаја. Процес израде курикулума који ће садржати исходе учења сваког предмета је у току. Када тако дефинисан курикулум буде почео да се примењује, природна веза између стандарда и исхода дефинисаних у курикулуму биће очигледна и наставници, планирајући наставу оријентисану на исходе, неће имати много дилема око места стандарда у процесу наставе. У периоду док се то не догоди, пред наставницима је изазован задатак да обликују наставу руководећи се очекиваним резултатима учења описаним у стандардима, али при томе не запостављајући садржаје планиране наставним програмом.

Стандарди су, наиме, мерни инструменти чијом употребом је могуће утврдити шта је и у коликој мери развијено и постигнуто. Због тога је важно да наставник већ приликом планирања рада уважава стандарде у којима су описана критична знања и вештине који нуде поједине научне области, а неопходни су ученицима не само у формативном смислу, него и да боље разумеју свет око себе, своје понашање, своју улогу и положај у њему.

Оно чиме наставник у свом раду треба првенствено да се руководи јесу **општепредметне и специфичне предметне компетенције**, које у ствари представљају одговор на питање: Зашто ученику треба тај предмет? Шта ће он од онога што је учио у оквиру тог предмета бити у стању да уради у свом животу, изван образовне ситуације, или током свог даљег образовања, и то успешно? Подсећања ради, компетенције почињу да се изграђују током наставног процеса, али је најбитније да оне дођу до изражаја када ученик изађе из наставног процеса. **Искази стандарда постигнућа** дају одговор на питање: До ког нивоа, основног или напредног, ученик мора да има усвојена знања, развијене вештине и ставове да би успешно завршио образовни процес у оквиру формалног образовања? И на крају, пошто сви ученици треба да **развију опште и међупредметне компетенције**, а сви наставни предмети треба томе да допринесу, сваки наставник треба у свом предмету да препозна допринос развоју ових компетенција и да у планирању уважи ту чињеницу.

Мерењу помоћу стандарда подлежу и исходи и компетенције. Примена стандарда је један од начина да се о ономе што је стварно постигнуто у образовном процесу не нагађа, већ да се то измери. Мерење засновано на стандардима пружа обиље повратних информација о квалитету и развојним потребама образовног система, а та заједничка слика се, на својствен и специфичан начин, гради радом и резултатима сваке школе, сваког наставника и сваког ученика.

1.1. ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА КРАЈ СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА

Наставни програми општеобразовних предмета у Србији, и на основношколском и на средњошколском нивоу, до сада су дефинисали образовне циљеве за појединачне наставне предмете, али не и на нивоу компетенција као исхода учења које се формирају и подржавају заједничким радом више појединачних школских дисциплина. Досадашња пракса познаје координисан и симултан рад две или више дисциплина при обради једне теме (корелација међу предметима). У овом документу дефинисане су нове области, релевантне за лични, професионални и социјални развој и функционисање појединца, у којима се компетентност стиче флексибилним и динамичним интегрисањем и применом предметних знања.

Однос појединачних предмета и општих и међупредметних компетенција

Оријентација образовног процеса ка општим и међупредметним компетенцијама не значи увођење нових предмета нити додатних часова тематски посвећених одређеној компетенцији, већ укључивање општих и међупредметних компетенција у разноврсне наставне предмете. Ово се постиже на неколико начина.

Прво, предметни исходи се дефинишу тако да се кроз њих успостави веза са општим и међупредметним компетенцијама. Другим речима, предметна знања и умења која почивају на тим знањима се, осим у стриктно предметном, дефинишу и у контексту општих и међупредметних компетенција. Остваривање овако дефинисаних исхода води и развоју општих и међупредметних компетенција. Тако постављеним предметним исходима, који се утврђују за сваку годину/разред у коме се предмет учи, уцртава се и путања развоја општих и међупредметних компетенција. При томе је важно и што се кроз остваривање једног предметног исхода може доприносити развоју више општих и међупредметних компетенција и што развој једне од њих може да подржи више предметних исхода.

Друго, развоју општих и међупредметних компетенција доприноси и развој предметних компетенција, јер се предметне компетенције тешко могу потпуно одвојити од општих. Како год специфичне, предметне компетенције не могу ваљано да се образложе ако ничим не доприносе да ученици успешније уче и живе.

Како се развијају компетенције?

Основна промена коју доноси оријентација ка општим и међупредметним компетенцијама, и компетенцијама уопште, огледа се у динамичнијем и ангажованијем комбиновању знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену. То се постиже сарадњом и координацијом активности више наставника, односно предмета, и иновирањем начина рада на часу. Сваки час је прилика да се ради и на међупредметним компетенцијама, а амбијент који их подржава подразумева:

- стављање ученика у ситуације које траже истовремену употребу предметних и међупредметних компетенција. То се дешава увек када од ученика очекујемо да неко знање примени у ситуацијама које нису реплике или једноставне модификације ситуације у којој је знање усвојено, већ нове, различите ситуације;
- активности истраживања и стварања нових продуката, пројектно учење;
- тимски рад и поделу улога у оквиру комплексних задатака који се једино могу реализовати кроз сарадњу различитих улога и више учесника, тако да сваки ученик развија личну одговорност према обавезама;
- тематско планирање наставе (а пожељно је више предмета истовремено), које се ослања на коришћење ресурса и препознавање потреба локалног окружења.

Настава усмерена на развој компетенција изискује сарадњу и заједнички рад наставника. Тематска и интегративна настава, која подразумева различите видове заједничког рада наставника, у којој се отварају питања и проблеми, планирају и изводе мали пројекти и сл. представља природно окружење за развој свих кључних компетенција. У таквој настави ученици уче кроз конкретне активности, уместо да примају и памте информације, баве се стварним, аутентичним питањима и проблемима, излазе из оквира појединачних предмета, повезују разноврсна знања и умења, а тиме их истовремено и унапређују и чине релевантним за будуће учење и за сналажење у стварним ситуацијама.

Које компетенције су кључне за образовање младих?

У суштини, рад на општим и међупредметним компетенцијама није конкурентан раду на садржајима и компетенцијама које су непосредно везане за одређене предмете. Напротив, међупредметне компетенције представљају корак више у разумевању градива и примени наученог, а одговорност за њихово развијање носе сви наставници и школски предмети. То значи да подржавање општих и међупредметних компетенција тражи заједничко планирање на нивоу школских тимова, примену интерактивних и активних облика учења, као и већу аутономију школе и наставника у реализацији образовних исхода.

Основни критеријум за селекцију општих и међупредметних компетенција јесте да оне буду потенцијално релевантне и корисне за све, као и усаглашене са етичким, економским и културним вредностима и конвенцијама у друштву. Са становишта појединца, опште и међупредметне компетенције омогућавају интеграцију у различите социјалне контексте и мреже, укључујући и оне које сада не познајемо, уз изградњу аутономије у просуђивању и доношењу одлука.

Имајући на уму ове околности и критеријуме, као и карактеристике образовног система у Србији и контекста у којем он функционише у овом тренутку, издвојено је једанаест општих и међупредметних компетенција као најрелевантнијих за адекватну припрему ученика за активну партиципацију у друштву и за целоживотно учење.

Како пратити и оцењивати компетенције?

У овом документу опште и међупредметне компетенције дефинисане су као обавезне, а очекивани исходи за сваку од компетенција одређени су само на основном, базичном нивоу. Различити облици формативног оцењивања најприкладнији су начин за праћење индивидуалног напретка ученика и за усмеравање њиховог даљег развоја.

У овом питању садржано је још једно, и то важније питање: Зашто је потребно да се постигнућа у овим компетенцијама, као и напредак у њиховом развоју, ипак, оцењују?

Ово друго питање је важније из једноставног разлога што је широко познато да ученици уче оно за шта знају да ће бити оцењивани и то на начин на који знају да ће бити оцењивани.

Отуда произлази да судбина општих компетенција једним делом зависи од тога хоће ли бити подвргнуте уобичајеном школском оцењивању или не. С друге стране, јасно је да је природа општих компетенција сувише комплексна за релативно ограничен опсег традиционалне школске оцене. Развој компетенција је смисленије пратити, процењивати и проверавати, него оцењивати на уобичајен начин.

Нека правила и поступци у процесу праћења и процењивања развоја општих компетенција код ученика су:

- Развој компетенција наставници прате заједно са ученицима.
- Наставници сарађују и заједнички процењују развој компетенција код својих ученика.
- Процес праћења је по карактеру пре формативан него сумативан.
- У проценама се узимају у обзир разноврсни примери који илуструју развијеност компетенције.
- У процењивању се узимају у обзир и самопроцене ученика и вршњачке процене, а не само процене наставника.
- Велики значај се придаје квалитативним, уместо претежно квантитативним подацима и показатељима.
- Процена садржи опис јаких и слабијих страна развијености компетенције и предлоге за даље унапређивање, а не само суд о нивоу развијености.

Компетенције које следе дефинисали су чланови предметних група за стандарде, тако што је за сваку компетенцију формирана привремена радна група коју су чинили представници предметних група. Они су дефинисали исходе за компетенције, водећи рачуна о томе како „њихов“ наставни предмет доприноси развоју одређене компетенције.

1. Компетенција за целоживотно учење

Лични и професионални развој појединца преваходно почива на његовој способности да управља процесом учења. Ученик треба да буде оспособљен да иницира учење, да изабере стратегије учења и дизајнира контекст у којем учи, да прати и контролише напредак током учења, да управља учењем у складу са намерама и циљем који има. Ученик уме да пронађе и асимилије нова знања и вештине користећи претходно учење и ваншколско искуство. Свестан је процеса учења, могућности и тешкоћа у учењу; уме да превазиђе тешкоће и да истраје у учењу. Примењује знања у различитим ситуацијама у зависности од карактеристика ситуације и сопствених циљева.

- Ученик уме да планира време за учење и да организује процес учења и управља њим.
- Активно конструише знање; уочава структуру градива, активно селекује познато од непознатог, битно од небитног; уме да резимира и елаборира основне идеје.
- Ефикасно користи различите стратегије учења, прилагођава их природи градива и циљевима учења.
- Познаје различите врсте текстова и уме да изабере адекватну стратегију читања.
- Разликује чињенице од интерпретација, ставова, веровања и мишљења; препознаје и продукује аргументацију за одређену тезу, разликује аргументе према снази и релевантности.
- Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе.

2. Комуникација

Ученик влада различитим модалитетима комуникације и користи их на сврсисходан и конструктиван начин када комуницира у приватном, јавном, образовном и професионалном контексту. Ученик прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације (сврси и предмету комуникације, комуникационим капацитетима и карактеристикама партнера у комуникацији, итд.). Користи на одговарајући и креативан начин појмове, језик и стил комуникације који су специфични за различите научне, техничке и уметничке дисциплине. У комуникацији с другима уме да изрази себе (своје мишљење, осећања, ставове, вредности и идентитет) и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог. Критички процењује садржај и начин комуникације у различитим комуникативним ситуацијама. Ученик има развијену свест о значају позитивне и конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада.

- Активно доприноси неговању културе дијалога, уважавању и неговању различитости и поштовању основних норми комуникације.
- Ученик познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације (усмена и писана, непосредна и посредна комуникација, нпр. телефоном, преко интернета).
- Уме јасно да искаже одређени садржај, усмено и писано, и да га прилагоди захтевима и карактеристикама ситуације: поштује жанровске карактеристике, ограничења у погледу дужине, намену презентације и потребе аудиторијума.
- Уважава саговорника – реагује на садржај комуникације, а не на личност саговорника; идентификује позицију (тачку гледишта) саговорника и уме да процени адекватност аргументације и контрааргументације за ту позицију.
- У ситуацији комуникације, изражава своје ставове, мишљења, осећања, вредности и идентитет на позитиван, конструктиван и аргументован начин како би остварио своје циљеве и проширио разумевање света, других људи и заједница.
- Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине.

3. Рад с подацима и информацијама

Ученик разуме значај коришћења поузданих података за рад, доношење одлука и свакодневни живот. Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме. Ученик користи различите изворе информација и података (библиотеке, медије, интернет, личну комуникацију, итд.) и критички разматра њихову поузданост и ваљаност. Ефикасно проналази, селекује и интегрише релевантне информације из различитих извора.

- Зна да је за разумевање догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке.
- Уме да пореди различите изворе и начине добијања података, да процењује њихову поузданост и препозна могуће узроке грешке.
- Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује.
- Користи информационе технологије за чување, презентацију и основну обраду података.
- Зна разлику између података и њиховог тумачења, зна да исти подаци, у зависности од контекста, могу имати различита тумачења и да тумачења могу да буду пристрасна.
- Разуме разлику између јавних и приватних података, зна које податке може да добије од надлежних институција и користи основна правила чувања приватности података.

4. Дигитална компетенција

Ученик је способан да користи расположива средства из области информационо-комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе, електронске комуникационе услуге и услуге које се користе путем електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева и задатака у свакодневном животу, школовању и будућем послу. Познаје основне карактеристике расположивих информационо-комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ) и могућности њихове примене у свакодневном животу, раду и образовању, односно њихов утицај на живот и рад појединца и заједница. Имајући у виду сврху постављених циљева и задатака, уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у активностима које ради тога спроводи (комуникација; сарадња; учешће у животу заједница; учење; решавање проблема; трансакције; планирање, организација и управљање самосталним и заједничким активностима; стварање, организација, обрада и размена информација), а да истовремено приступ решавању проблема прилагоди могућностима технологије. Приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица.

- Уме да претражује, процењује релевантност и поузданост, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа ИКТ средства (уређаје, софтверске производе и електронске услуге).
- Изражава се у електронском облику коришћењем одговарајућих ИКТ средстава, укључујући мултимедијално изражавање и изражавање са елементима формално дефинисаних нотација карактеристичних за коришћена ИКТ средства (нпр. адресе, упити, команде, формуле, процедуре и сл. изражене у одговарајућој нотацији).
- Помоћу ИКТ-а уме да представи, организује, структурира и форматира информације користећи на ефикасан начин могућности датог ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере одговарајућа ИКТ средства, као и да прилагоди начин решавања проблема могућностима тих ИКТ средстава.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ-а и у односу на то одговорно поступа.

5. Решавање проблема

Ученик ангажује своје индивидуалне капацитете (знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, као и интелектуалне, емоционалне и социјалне способности) и друге ресурсе који му стоје на располагању (различити извори информација, алати, књиге, искуство других ученика, наставника и других особа из школског и ваншколског окружења, итд.), селективно и сврсисходно их користи, истрајава у решавању проблема и проналази/осмишљава делотворно решење за јасно или релативно јасно дефинисане проблемске ситуације за које не постоји очигледно решење, а које се јављају током учења и приликом учешћа у животу школе.

- Испитујући проблемску ситуацију, ученик идентификује ограничења и релевантне карактеристике проблемске ситуације и разуме како су оне међусобно повезане.
- Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације.
- Ученик упоређује различита могућа решења проблемске ситуације преко релевантних критеријума, уме да објасни шта су предности и слабе стране различитих решења и да се определи за боље решење.
- Ученик припрема примену изабраног решења, прати његову примену усклађујући се са новим сазнањима које стиче током примене датог решења и успева да реши проблемску ситуацију.
- Ученик вреднује примену датог решења, идентификује његове добре и слабе стране и формулише препоруке за наредно искуство са истим или сличним проблемским ситуацијама.

6. Сарадња

Ученик је способан да се у сарадњи с другима или као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или на реализацији заједничких пројеката. Учествоје у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње. Активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње. У процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге. Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе. У сарадњи с другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада.

- Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе, усаглашавању и остварењу заједничких циљева.
- Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада.
- Активно слуша и поставља релевантна питања поштујући саговорнике и сараднике, а дискусију заснива на аргументима.
- Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе.
- Ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин.
- Учествоје у критичком, аргументованом и конструктивном преиспитивању рада групе и доприноси унапређењу рада групе.

7. Одговорно учешће у демократском друштву

Ученик је способан да активно, компетентно, критички и одговорно учествује у животу школе, заједница којима припада, као и у ширем демократском друштву, руководећи се правима и одговорностима које има као припадник заједнице и као грађанин. Прихвата и поштује друге као аутономне и једнако вредне особе. Својим активностима у заједници доприноси заштити и неговању људских и мањинских права, хуманистичких вредности и основних демократских вредности и принципа. Користи право избора културе, супкултуре и традиције које ће неговати и афирмисати, поштујући право других да негују и афирмишу другачије културе, супкултуре и традиције. Поштује равноправност различитих заједница и њихових традиција и идентитета. Посебно води рачуна о могућој маргинализацији или дискриминацији своје или других заједница и активно изражава солидарност са онима који су дискриминисани или маргинализовани. Уме да се удружује с другима како би ангажовано, толерантно, аргументовано и критички заступали одређене ставове, интересе и политике поштујући права оних који заступају супротстављене иницијативе, као и правила и процедуре за доношење одлука.

- Активно учествује у животу школе и заједнице тако што поштује друге учеснике као једнако вредне аутономне особе и њихова људска и мањинска права и тако што се супротставља различитим формама насиља и дискриминације.
- Својим активностима у школи и заједници афирмише дух толеранције, равноправности и дијалога.
- Критички и аргументовано учествује у разматрању отворених питања за која је заинтересован поштујући разлике у мишљењу и интересима и даје лични допринос постизању договора.
- Има осећање припадности одређеним културним заједницама, локалној заједници, региону у којем живи, ширем друштву, држави и међународним организацијама у које је Србија укључена.
- Изражава на афирмативан начин свој идентитет и поштује другачије културе и традиције и тако доприноси духу интеркултуралности.
- На изборима уме да се определи за политичке идеје и програме за које сматра да на најбољи начин доприносе остварењу личне и друштвене добити и поштује право других на другачије опредељење.
- Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима.

8. Одговоран однос према здрављу

Ученик прикупља информације о темама у вези са ризицима, очувањем и унапређењем психофизичког здравља. Просуђује релевантне околности и, по потреби, доноси одлуке и/или се укључује у активности значајне за превенцију болести и очување здравља. Свестан је свих димензија здравља (физичко, ментално, социјално, емоционално здравље). Познаје факторе који доприносе здрављу или га угрожавају и импликације њиховог деловања на појединца, групу или заједницу. Својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота.

- Познаје основне састојке хране и промене које утичу на њен квалитет; разуме значај правилне исхране и адекватне прераде хране за очување здравља.
- Познаје карактеристике основних заразних болести, њихове изазиваче и мере превенције.
- Разуме значај лекова и правилног начина њихове употребе за очување здравља.
- Познаје могуће последице коришћења никотина, алкохола и других психоактивних супстанци.
- Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана).
- Уме да пружи прву помоћ.

9. Одговоран однос према окоolini

Одговоран однос према окоolini подразумева познавање и непосредан доживљај природе; увиђање значаја који природа има за одржавање живота на Земљи; разумевање међузависности живог света, природних ресурса и климатских услова за одржање живота; очување његове разноврсности, еколошких станишта и климатских услова; активно учествовање у неговању здравих заједница. Ученик познаје како људске активности могу да унапреде или угрозе животну средину и одржив развој. Спреман је да се укључи у активности усмерене ка очувању окружења у којем живи, ради и учи.

- Разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух, земљиште) за живот људи и спреман је да се активно ангажује у заштити и унапређењу квалитета живота у заједници.
- Показује разумевање и спремност за ангажовање у заштити природе и управљању ресурсима тако да се не угрожава могућност будућих генерација да задовоље своје потребе.
- Процењује ризике и користи од употребе неких супстанци по окоlinу и здравље људи и одговорно поступа са њима (правилно их складишти и одлаже отпад).
- Познаје факторе који утичу на загађење земљишта, воде и ваздуха, разуме и предвиђа последице њихове употребе.
- Увиђа предности и недостатке коришћења различитих извора енергије.
- Разуме значај и користи могућности рециклирања.

10. Естетичка компетенција

Ученик је упознат са културним наслеђем људске заједнице, има свест о вредности уметничких и културних дела и њиховог значаја за развој друштва. Естетичка компетенција иде корак даље од тога, ка препознавању међуповезаности различитих форми и средстава уметничког изражавања. Свестан је значаја естетске димензије у свакодневном животу, има критички однос према употреби и злоупотреби естетике. Ученик се оспособљава да исказује опажања, осећања и идеје у вези са уметничким изразима у различитим медијима, да култивише културне навике, да изграђује аутономне естетске критеријуме и преференције и суди у складу с њима.

- Позитивно вреднује допринос културе и уметности развоју људске заједнице; свестан је међусобних утицаја културе, науке, уметности и технологије.
- Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике.
- Има изграђене преференције уметничких и културних стилова и користи их за обогаћивање личног искуства.
- Повезује уметничка и културна дела са историјским, друштвеним и географским контекстом њиховог настанка.
- Уме да анализира и критички вреднује уметничка дела која су представници различитих стилова и епоха, као и дела која одступају од карактеристика доминантних праваца.
- Вреднује алтернативне уметничке форме и изразе (супкултурна дела).

11. Предузимљивост и предузетничка компетенција

Кроз образовање за предузетништво, ученик се учи организационим вештинама и способностима, укључујући различите интерперсоналне вештине, као и организацију простора, управљање временом и новцем. Ученик је оспособљен за комплексно планирање и одлучивање које подразумева поштовање више услова истовремено. Уме да осмишљава пројекте у складу са унапред постављеним захтевима. Зна како да се упозна са карактеристикама одређених послова и радних места, спреман је на волонтерско ангажовање и коришћење различитих могућности за стицање радног искуства.

- Ученик разуме важност личне активације и показује иницијативу у упознавању са карактеристикама тржишта рада (захтеви појединих радних места, начин функционисања институција, позиционирање у свету бизниса).
- Разуме принципе функционисања тржишта рада и схвата неопходност сталног усавршавања у складу са развојем тржишта и захтевима послодаваца.
- Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“); уме да напише CV и мотивационо писмо.
- Уме да искаже и заступа своје идеје, и да утиче на друге, кроз развој вештине јавног говора, преговарања и решавања конфликта.
- Има способност постављања адекватних и реалних циљева процењујући и прихватајући ризике; планира ресурсе и управља њима (знања и вештине, време, новац, технологије и други ресурси) и усредсређен је на постизање циљева.
- Зна да комуницира с послодавцима; уме да преговара; спреман је да обавља праксу и волонтира поштујући договоре.

2. 0 ОБРАЗОВНИМ СТАНДАРДИМА ЗА ПРЕДМЕТ СТРАНИ ЈЕЗИК

Ово поглавље у општим назнакама објашњава и скицира на који се начин образовни стандарди за стране језике могу користити као функционални инструмент у настави и учењу.

Стандарди за стране језике имају укупно 78 исказа стандарда (дескриптора). Од укупног броја дескриптора језичким вештинама посвећено је 62 дескриптора, док се 16 преосталих дескриптора односи на одговарајуће знање о језику (лингвистичка, правописна, лексичка знања).

У процесу дефинисања исказа стандарда за стране језике широко је коришћен **Заједнички европски оквир за живе језике** у коме су као основа постављене потребе да се комуницира уз ослањање на одређена знања и вештине. Суштина дефинисања нивоа компетенција у стандардима постигнућа имала је за циљ да се уједначе различити начини учења и вредновања знања страног језика, да се јача лични и професионални развој ученика, да се унапреди међународна комуникација, оствари већи степен сарадње, бољи приступ информацијама и сл.

Стандарди знања дефинисани од основног до напредног нивоа крећу се у распону од А2+ (основни) до Б2 (напредни) нивоа *Заједничког европског оквира за живе језике*. Знања и вештине дефинисани на напредном нивоу омогућавају ученику много више од сналажења у свакодневним животним ситуацијама и од рутинске комуникације; овај ниво подразумева самосталност у употреби језика, улазак у апстрактни домен садржаја на страном језику, отварање нових видика и управљање сопственим процесом учења.

Образовни стандарди за предмет страни језик дефинисани су кроз следеће етапе:

- Анализирање и дефинисање кључних знања и вештина у језичким областима.
- Дефинисање компетенција и нивоа у свакој области.
- Израда задатака и тестова за проверу знања и вештина.
- Пробно тестирање ученика обављено је у мају 2012. године у 115 школа, односно 245 одељења четвртих разреда гимназија и средњих школа, у којима се конкретан страни језик учи као први страни језик.
- Анализа добијених резултата са пробног тестирања (статистичка обрада и анализа података).

Тестирање је показало да огроман број задатака из свих страних језика који су тестирани (енглески, француски, немачки, руски) не одговара претпостављеном нивоу постигнућа. Другим речима, многе задатке које су аутори предвидели за основни ниво постигнућа – решио је веома мали број ученика, тако да је објективни ниво задатака био напредни. Ово нам је указало на огромне недостатке у настави страних језика, у програмима за стране језике, као и на неопходност да за ову збирку одаберемо баш оне задатке у којима је дошло до подударана претпостављеног нивоа постигнућа пре тестирања и на самом тестирању. Стандарди које смо урадили као прву варијанту (122) проверени су у школама, анкетирањем 219 наставника из 115 школа. Од наставника се очекивало да сваки дескриптор оцене на скали од 1 до 4 у односу на: а) релевантност за свакодневни живот, б) релевантност за будуће школовање, в) остварљивост и г) усаглашеност са наставним програмом. Реакције на питања која су им постављена у вези са сваким појединачним дескриптором биле су позитивне; на пример: оценом између 3 и 4 (четири је највиша оцена) оцењено је у најмање три параметра – 54,19% дескриптора који су понуђени, а односе се на језичке вештине. Само 6,55% дескриптора није имало највишу оцени ни у једном параметру. Дескриптори који су понуђени у вези са знањем о језику оцењени су са 71,4% позитивно, тј. од 21 дескриптора, 16 је добило оцену већу од три.

- Модификовање компетенција и задатака.

- Израда финалне верзије предлога стандарда.

Стандарди за стране језике су у првој фази тематизовали четири језичке вештине (читање, слушање, писање, говор); после корелације које су вршене на основу анализе добијених резултата, пробног тестирања и евалуације од стране наставника, коначна верзија садржи 78 исказа стандарда, дефинисаних у оквиру 4 језичке вештине (читање, слушање, писање и говор) и у једној области која се односи на знање о језику (лингвистичка, правописна, лексичка знања). У почетној фази стандарди су имали 122 исказа, да би се број исказа у финалној верзији смањило на 78; у оквиру сваке језичке вештине и знања о језику постојали су посебни пододељци, који су у завршној фази избачени (како би се стандарди за страни језик уједначили са стандардима за остале наставне предмете);

- Јавна расправа.

Јавна расправа подстакла је много реакција стручне јавности: од наставника основних школа до универзитетских професора (професора методике наставе страних језика); група за стандарде је све примедбе објединила и приступила финалној изради стандарда: многи дескриптори су преформулисани у складу с препорукама стручне јавности, чиме су отклоњене многе непрецизности исказа стандарда.

- Уобличавање коначне верзије стандарда за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања.
- Усвајање стандарда од стране Националног просветног савета.

Стандарди постигнућа за страни језик представљају оквир за планирање наставног процеса, израду програма, учење, вредновање и оцењивање. Они су индикатори очекиваних и видљивих комуникативних компетенција ученика који не осликавају сву комплексност људске комуникације нити различите стилове и начине учења страног језика. Стандарди не представљају опис конкретних знања страног језика (граматичке структуре, вокабулар, језичке функције) нити диктирају одређен метод или начин рада.

Приликом планирања наставног рада неопходно је извршити анализу стандарда на чијем постизању се може радити у одређеном разреду. При томе не треба губити из вида да су они дефинисани за крај једног образовног циклуса и да је, иако се код неких стандарда јасно препознаје да су везани више за конкретан разред, неопходно руководити се њима током трајања целог циклуса, тј. повремено им се „враћати“ у раду и у оним разредима у којима није видљива веза између тих стандарда и наставног програма.

2.1. Веза образовних стандарда са наставним програмом

Образовни стандарди постигнућа представљају почетак и крај образовног процеса. Они се односе на све стране језике који се уче у свим школама у Србији, имајући у виду потребе и интересовања ученика на националном нивоу. У односу на наставни програм, стандарди се налазе пре, а у односу на наставни процес у целини, налазе се на крају образовања. На основу дефинисаних стандарда израђују се на почетку наставни програми и на крају школовања проверава квалитет и знање ученика. Стандарди представљају неку врсту прихватљиве норме на основу које ће се на крају школовања (трогодишњег или четворогодишњег) утврдити колико су ученици проширили своје знање и унапредили језичке вештине како у односу на прописане стандарде, тако и у односу на програм којим се одређују специфични циљеви и задаци на основу датих стандарда.

Дефинисани стандарди постигнућа ученика у различитим језичким вештинама и језичким знањима омогућавају флексибилност и креативност у планирању и реализацији наставног програма. У зависности од статуса предмета (први или други страни језик; обавезни, изборни или факултативни предмет), фонда часова и образовних захтева (општеобразовни или језик струке),

програми ће садржати специфичне циљеве и задатке, односно исходе. Исходи, циљеви и задаци ће, полазаћи од стандарда а у складу са горепоменутом категоријама, усмеравати реализацију наставе страних језика у једном прагматичном правцу. Аутори програма треба да, приликом израде програма за средње стручне школе на основу прописаних компетенција за одређене профиле, одреде исходе, теме и садржаје који ће оспособити ученике да примењују језичке вештине и језичко знање у будућем раду и усавршавању. На основу тих компетенција аутори програма ће тачно моћи да одреде какве су потребе одређене струке и, у складу с тим, одреде постигнућа у одређеним вештинама (за неке струке се очекује да је потребније развијати продуктивне језичке вештине, а за друге пак рецептивне). С друге стране, програми за гимназије ће бити више оријентисани према даљем образовању и јачању компетенција за академски ниво (јачање рецептивних вештина читања и слушања као и академског писменог изражавања).

Дакле, циљеве и исходе учења треба сагледати у односу на потребе одређеног занимања и профила ученика, стога је задатак писца наставног програма да разради стандарде у зависности од врсте школе и нивоа неопходног знања за крај образовног процеса. На основу наставног програма, наставници ће израдити планове (годишње, месечне и припреме за час) које ће ускладити и са специфичним потребама својих ученика и школе. Стандарде за страни језик треба кроз наставни програм распоредити тако да они буду корисни за наставу и добар водич за наставнике у школи.

2.2. Објашњења образовних стандарда са примерима задатака

Наставник који пред собом има стандарде, приликом припреме задатака за ученике, мора имати у виду основне карактеристике стандарда тј. да сваки исказ стандарда за страни језик садржи три основна показатеља:

- општу језичку компетенцију на одговарајућем нивоу, тј. шта ученик треба да зна, (интеракција, продукција, рецепција, медијација и знање о језику);
- област у којој ће задатак бити обављен (приватна, јавна, образовна) и
- карактеристичне ситуације или места (институције, догађаји и сл.) у којима ће ученик стечену компетенцију моћи да користи.

Неки од исказа, које смо ми дали у стандардима за стране језике, немају горенаведена три дела, зато што су искази рађени за све средње школе у Србији. Трећи део исказа стандарда (карактеристичне ситуације), а негде и други део (садржај/област), остављен је да се прецизира наставним програмом према конкретном сегменту образовања.

Када се припремају задаци за проверу знања ученика, исказе стандарда треба допунити према конкретним циљевима провере знања. Врста, облик и формулација задатака које ће наставник дати ученицима зависиће од кључних компетенција које наставник жели да провери. На пример, ако припрема задатак на основу исказа стандарда који гласи: *Схватиа оишии смисао информације или краћих монолошких излајања у образовном и јавном контексту* (2.СТ.1.1.3), наставник ће наведени исказ интерпретирати тако што ће обратити пажњу, прво, на умење/знање које ученик треба да покаже у вези са, у овом случају, компетенцијом рецепције, друго, одредиће обласи/садржај (јавна и образовна), а у зависности од школе у којој ради наставник ће задатак прилагодити карактеристичној ситуацији и/или месту догађаја нпр. у здравственој установи (за медицинске школе), у фабрици или пројектном бироу (за техничке школе) или на другим местима за неке друге школе. Наставник ће на тај начин боље припремити ученике и/или боље проверити компетенције коришћења страног језика у реалним ситуацијама.

Примери задатака који следе имају уписане исказе стандарда, али задаци који се дају ученицима неће, наравно, имати написан исказ стандарда који се проверава. То би могло збунити ученике и умањити концентрацију приликом рада на задатку.

Упутства за рад дајемо на српском језику, како би задаци које дајемо као примере могли бити адаптирани и коришћени и у другим страним језицима који су заступљени у нашим школама.

2.2.1. Енглески језик

2.2.1.1. Слушање

2.СТ.2.1.3. Разуме суштину и битне појединости монолошког излагања у образовном и јавном контексту уколико је излагање јасно и добро структурирано.

Средњи
ниво

Саслушајте текст који ће вам наставник прочитати (или емитовати са аудио-записа).

Inadequate sleep negatively affects learning processes. Acquisition and recall suffer in the most recognizable way. It is simply more difficult to concentrate when we are sleep deprived; this affects our ability to focus on and gather information presented to us, and our ability to remember even those things we know we have learned in the past.

A number of studies have shown that a reduction in total sleep time or specific sleep stages can dramatically inhibit a person's ability to consolidate recently formed memories. Poor sleep appears to affect the brain's ability to consolidate both factual information – such as what you had for breakfast or that Paris is the capital of France – and procedural memories about how to do various physical tasks – such as riding a bicycle or playing the piano. Research suggests that the most critical period of sleep for memory consolidation is the one immediately following a lesson. If this opportunity is lost – such as when a student pulls an “all-nighter” – it generally can't be made up. Even if sleep is “recovered” on subsequent nights, the brain will be less able to retain and make use of information gathered on the day before the all-nighter.

А) О чему говори овај текст? Изабери најбољи одговор.

- a) learning and concentration
- b) bad effects of poor sleep on learning
- c) students who spend all night studying
- d) the ability of brain to recover during sleep

В) Како би члану своје породице пренео информације које си чуо?

Усмено резимирај текст у 2-3 реченице на матерњем језику.

Решење

А) b)

В) Могући одговор:

Недовољно спавање негативно утиче на процесе учења – усвајање информација, присећање, концентрацију, меморисање чињеница и физичких активности. За памћење је најважнији сан непосредно након часа. Ако се он пропусти, надокнада неких наредних ноћи неће помоћи мозгу да задржи добијене информације.

2.2.1. Енглески језик

2.2.1.2. Читање

2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми.	Основни ниво
Утврди одговарајући редослед делова овог текста и означи их бројевима. _____ Few people know that a typical teenager needs more sleep than younger children or adults. Their 'body clocks' change, and as a result most teenagers aren't able to fall asleep until at least 11 p.m. or later. This is a real problem when most teenagers have to get up and go to school early in the morning. _____ How long do you spend sleeping? Have you always needed the same amount of sleep? Do you get enough sleep or are you always sleepy? _____ Changing school times is one answer. Teenagers would be able to use their brains when they are at their best – mid afternoon. Meanwhile, here's some good advice for sleepy teenagers: • It's a good idea to adapt your sleep patterns slowly until they match school times. Try to go to sleep and wake up fifteen minutes earlier each day until you reach the desired time. • You should aim to sleep for about nine hours every night. • Keep off caffeine and alcohol. • Don't change the routine too much at weekends. _____ The way you answer these questions probably depends on your age. Teenagers are much more likely to suffer from too little sleep than the rest of the population. _____ Next time you hear parents and teachers complaining about lazy teenage children, put in a good word for them – it isn't really their fault at all.	
Решење 3 1 4 2 5	

2.2.1. Енглески језик

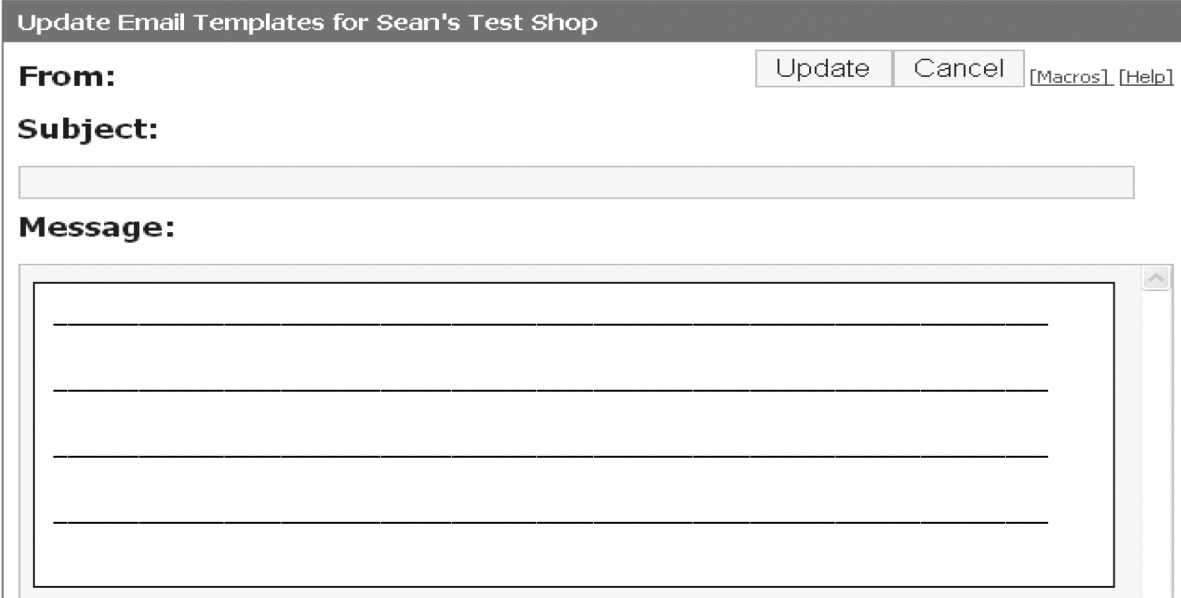
2.2.1.3. Говор

2.СТ.2.3.2. Износи лични став, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору.	Средњи ниво
School times negatively affect students' learning Разговарај са својим паром о овој теми. Изнеси своје мишљење и упоредите ваша искуства и ставове.	
Решење Говорна интеракција ученика у пару	

2.СТ.3.3.3. Методично и јасно излаже о разноврсним темама; објашњава своје становиште износећи предности и недостатке различитих тачака гледишта и одговара на питања слушалаца.	Напредни ниво
School times negatively affect students' learning Припреми излагање о овој теми. Изнеси свој став и мишљење твојих вршњака. Наведи аргументоване предлоге шта би требало променити.	
Решење Припремљено монолошко излагање ученика	

2.2.1. Енглески језик

2.2.1.4. Писање

2.СТ.3.4.1. Пише неформална писма у којима изражава властиту емотивну реакцију, наглашавајући детаље неког догађаја или искуства и коментаришући туђе ставове. 2.СТ.3.5.4. Пише јасне, прегледне и разумљиве текстове, доследно примењујући језичка правила, правила организације текста и правописну норму.	Напредни ниво
Напиши мејл другу (око 250 речи): • Изнеси му проблеме које имаш у школи због учесталог кашњења. • Наведи ставове професора и твојих родитеља у вези с тим проблемом. • Наведи разлоге свог кашњења и прокоментариши време почетка наставе. • Изнеси своје емотивне реакције на целокупно стање у школи, на велики број ученика који касне и имају проблема са пажњом на јутарњим часовима.	

Решење

- Ученички одговори

(Потребно је да ученик одговори на задатак са језичком и граматичком тачношћу и одговарајућом структуром неформалног мејла.)

Пример могућег решења:

Hi Helen,

Long time no hear! Sorry, but didn't have time 'cos I've been loaded with problems recently. Namely, my biggest problem now is being late for school. Whenever it's morning shift, I 'm late. You know that I'm not a punctual person in normal circumstances, let alone in these.

Both my teachers and parents often see red when this happens, but the only thing I say is: 'Sorry, this won't happen again!', which all of us know is a lie. Now, they even won't listen to my reasons.

I don't know why that happens when I try hard to go to bed earlier and then lie awake for hours. In the morning, I'm absolutely knackered and can hardly open my eyes. When I do that, I see that I'm already late and then rush to school completely distraught and scared stiff 'cos I know what's in store for me in school ☹.

Must say I'm desperate as I can't see the way out. Luckily, I'm not the only one who's late. That seems to be a tendency in our school. Don't you think that half past seven is too early for classes to begin? When I finally arrive in school, I often meet half of my class in the corridor. I never arrive the last, which is nothing to boast of. If the classes started at least an hour later, we might concentrate better and study more efficiently without being late?

Can't wait to hear what you think about all this and whether you have any proposals.

BFN

Love,

Ana XXX

PS Also hope to see you a.s.a.p.

2.2.1. Енглески језик

2.2.1.5. Знање о језику

2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура.	Средњи ниво
Препричај питања која је аутор текста поставио читаоцима. a) How long do you spend sleeping? b) Have you always needed the same amount of sleep? c) Do you get enough sleep or are you always sleepy? <i>The author asked the readers ...</i> a) _____. b) _____. c) _____.	
Решење a) how long they spent sleeping b) if/whether they had always needed the same amount of sleep c) if/whether they got enough sleep or they were always sleepy	

2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура.	Средњи ниво
Напишите у једној реченици каква би била последица кад би ситуација била другачија. 1. Teenagers aren't able to fall asleep until at least 11 p.m. They have a problem getting up early in the morning. If _____. 2. They sleep less than nine hours a night. Their brains don't work well at school. If _____.	
Решење 1. If teenagers were able to fall asleep until at least 11 p.m., they wouldn't have a problem getting up early in the morning. 2. If they slept (more than) nine hours a night, their brains would work well at school.	

2.2.2. Немачки језик

2.2.2.1. Слушање

2.СТ.1.1.2. Схвата смисао краће спонтане интеракције између двоје или више са/ говорника у личном, образовном и јавном контексту.		Основни ниво	
Пажљиво саслушај разговор и кратким одговорима попуни табелу.			
Транскрипт:			
Urlaubspläne			
Herr Bach: So. Jetzt sind wir alle zusammen. Was sind eure Vorschläge für den Urlaub? Letztes und vorletztes Jahr waren wir in den Bergen.			
Stefan: Also, ich fahre nicht mit euch dieses Jahr. Immer in die Berge! Ich fahre mit Hannes.			
Frau Bach: Und was wollt ihr machen?			
Stefan: Wir wollen zelten. An der Nordsee vielleicht.			
Peter: Und ich fahre auch nicht mit euch. Ich möchte auch nicht in die Berge. Das ist langweilig. Ich bleibe hier. Jens und ich müssen ein Projekt für die Schule machen.			
Frau Bach: Das ist gut.			
Eva: Ich möchte auch nicht in die Berge. Immer dasselbe. Du kletterst rauf, dann kletterst du runter.			
Frau Bach: Und was möchtest du machen?			
Eva: Ich möchte schwimmen. Ich bleibe lieber hier und gehe jeden Tag mit meiner Freundin ins Freibad.			
Herr Bach: Ist ja prima, Helga. Dann haben wir das Haus für uns allein!			
Frau Bach: Haus? Was für ein Haus? Wovon redest du?			
Herr Bach: Ja, mein Kollege hat ein Ferienhaus in Griechenland. Das hat er uns für vier Wochen angeboten. Wir können uns richtig ausruhen.			
Frau Bach: Toll! Dann kann ich viel lesen und brauche nur für uns zwei zu kochen.			
	Mit wem will er/sie fahren?	Wo will er/sie die Ferien verbringen?	Was will er/sie in den Ferien machen?
Herr Bach			
Frau Bach			
Stefan			
Peter			
Eva			
Решење:			
	Mit wem will er/sie fahren?	Wo will er/sie die Ferien verbringen?	Was will er/sie in den Ferien machen?
Herr Bach	mit Frau Bach	in Griechenland	sich ausruhen
Frau Bach	mit Herrn Bach	in Griechenland	lesen
Stefan	mit Hannes	an der Nordsee	zelten
Peter	mit Jens	zu Hause	ein Projekt für die Schule
Eva	mit der Freundin	zu Hause/im Freibad	schwimmen

2.2.2. Немачки језик

2.2.2.2. Читање

2.СТ.2.2.1. Разуме општи смисао и релевантне информације у текстовима о блиским темама из образовног и јавног контекста.	Средњи ниво			
Прочитај делове текста и у табелу упиши тачан редослед.				
Produkte von morgen				
A Niemand hat das gesehen. Die ganze Nacht hat er verletzt neben der Straße gelegen. Als die Polizei ihn fand, war er schon tot. „Wenn ihn die Polizei schneller gefunden hätte, wäre er noch am Leben.“, sagt Matthias. Daran haben die drei Freunde oft gedacht: „So etwas sollte nicht noch mal passieren-wir wollten da was machen.“ Drei Monate lang arbeiten sie an einer Idee: ein System, das Motorradfahrern in Zukunft bei einem Unfall viel helfen könnte.				
B „Jugend forscht“ ist der größte europäische Wettbewerb für Schüler, die helfen wollen, Alltagsprobleme zu lösen, Energie zu sparen und Natur und Menschen zu schützen. Diesen Wettbewerb gibt es seit 1965. Manchmal haben geniale Ideen eine traurige Vorgeschichte. Bei Matthias Ruh, Daniel Heiser und Marius Gutzeit aus Bürstadt in HessH Hessen ist das so. Vor einem Jahr hat ein Bekannter der drei 15-Jährigen mit seinem neuen Motorrad einen Unfall gehabt.				
C Das wichtigste an diesem System sind Sensoren am Helm des Fahrers und ein GPS-System. Bei einem Unfall schicken die Sensoren eine Unfall-Information aus und zeigen den genauen Ort des Unfalls an. So kann die Polizei den Unfallort finden. Mit diesem Projekt nehmen die Jungen am hessischen Landeswettbewerb von „Jugend forscht“ teil. Sie bekommen zwei Sonderpreise für ihre Idee und wollen ihre Erfindung vermarkten. Denn auch Radfahrer können das System nutzen. Es kostet nicht mehr als 100 Euro. „Wenig Geld für schnelle Hilfe“, sagt Matthias. Eine Firma aus Mannheim denkt genauso und will das System jetzt testen.				
<table border="1" style="width: 100%; height: 75px;"> <tr> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%;"></td> </tr> </table>				
Решење: B / A / C				

На основу горњег текста заокружи тачан одговор. Шта је тачно а, б или с?

1. Die drei Freunde aus Bürstadt hatten die Idee mit dem System, ...

- a) weil sie einen Preis bei „Jugend forscht“ gewinnen wollten.
- b) weil sie viel Motorrad fahren.
- c) weil ein Freund bei einem Unfall verstorben ist.

2. Die Erfindung von Matthias, Daniel und Marius...

- a) zeigt an, wo der Unfall passiert ist.
- b) alarmiert das nächste Krankenhaus.
- c) schickt den Eltern eine SMS.

3. „Jugend forscht“ ist...

- a) ein Wettbewerb für Lehrer.
- b) eine 20 Jahre alte Idee.
- c) ein Platz für neue Ideen von begabten Schülern.

Решење:

- c) weil ein Freund bei einem Unfall verstorben ist.
- a) zeigt an, wo der Unfall passiert ist.
- c) ein Platz für neue Ideen von begabten Schülern.

2.2.2. Немачки језик

2.2.2.3. Говор

2.СТ.1.3.4. Описује блиско окружење (особе, предмете, места, активности, догађаје).	Основни ниво
Погледај слику и опиши је.	
Rucksacktourismus - Wikipedia 1840 x 2216 wikipedia.org	
1. Was siehst du auf dem Foto? 2. Wo sind die Personen? 3. Was machen sie? 4. Was haben sie an? 5. Warum verbringen sie die Zeit dort?	
Могућа су различита решења, на пример:	
1. Auf dem Foto sehe ich ein paar/drei Personen. Ich glaube, das sind zwei Schülerinnen. Sie machen ihren Sommerurlaub. 2. Sie sind in einer Stadt zum Beispiel in Deutschland. 3. Die Schülerinnen sind auf der Straße, sie sprechen mit einem jungen Mann, sie fragen nach dem Hostel. Sie sind zum ersten mal in dieser Stadt. Sie wissen nicht, wo ihr Hostel ist. 4. Jede Schülerin hat einen Rucksack und alle drei tragen Jeans und bequeme Schuhe. 5. Sie verbringen ihre Ferien, indem sie durch Europa reisen. Sie besichtigen neue Städte, lernen interessante Leute kennen. Das macht ihnen viel Spaß.	

2.2.2. Немачки језик

2.2.2.5. Знање о језику

2.СТ.3.5.2. Разуме целокупни репертоар граматичких структура и активно користи све уобичајене граматичке структуре.	Напредни ниво												
Реконструиши текст. Допуни текст понуђеним решењима (а-ђ) и упиши слова у табелу. а) wirst du mehr Zeit zum Lernen haben б) ob dir das passt oder nicht в) dass du dich so sehr um deine Familie kümmerst г) Wenn es dir aber lieber ist д) tagsüber acht Stunden zu arbeiten ђ) aber ich weiß im Moment nicht Lieber Markus, Vielen Dank für deinen Brief. Ich finde es wirklich super von dir, 1 Es ist bestimmt nicht leicht, 2 Wenn dein Vater doch bald eine Arbeit findet, 3. In einem Monat ist die Schule bei uns zu Ende. Ich möchte dich gern besuchen, 4, 5. 6 ein paar Tage bei mir zu verbringen, bist du selbstverständlich immer willkommen. Herzliche Grüße Dein Nikola <table border="1" data-bbox="201 1412 1450 1501"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> <th>6</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		1	2	3	4	5	6						
1	2	3	4	5	6								
Решење: <table border="1" data-bbox="201 1610 1450 1698"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> <th>6</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>в</td> <td>д</td> <td>а</td> <td>ђ</td> <td>б</td> <td>г</td> </tr> </tbody> </table>		1	2	3	4	5	6	в	д	а	ђ	б	г
1	2	3	4	5	6								
в	д	а	ђ	б	г								

2.2.3. Француски језик

2.2.3.1. Слушање

2.СТ.1.1.1. Разуме краће поруке, обавештења и упутства која се саопштавају разговетно и полако.	Основни ниво
Слушај снимак два пута и одгори на питања заокруживањем тачног одговора. Bienvenue au musée des Beaux Arts. Notre musée est ouvert tous les jours sauf le mardi, de 10h à 12h30 et de 14h à 18h. Si vous voulez connaître le programme des expositions, tapez 1. Si vous voulez réserver une visite pour un groupe, tapez 2. Pour réécouter ce message, tapez 3. Pour laisser un message, tapez 4. 1. Le musée est ouvert: a. chaque jour b. tous les jours sauf le mardi c. tous les jours sauf le week-end 2. Pour réserver un billet de groupe il faut taper: a. ① b. ② c. ③ d. ④	
Решење 1. b tous les jours sauf le mardi 2. b ②	

2.2.3 Француски језик

2.2.3.2 Читање

2.СТ.1.2.2. Разуме њему/њој потребне информације у једноставним текстовима (нпр. огласи, брошуре, обавештења, кратке новинске вести).	Основни ниво
Прочитај пажљиво следеће огласе: <u>Simplon Grill</u> Restaurant spécialisé en viandes (steaks, hamburgers). Ouvert tous les jours de 11h à 21 h. <u>Cafétéria Alix</u> On y propose un choix de plats chauds. Tous les jours un menu à 15 €. <u>Le Fêtard</u> Après la boîte ou la ciné, la soirée continue encore. Restaurant de nuit. De 23 h à 7h du matin. <u>Restaurant Métropole</u> Ouvert sept jours sur sept. Ce restaurant vous permet de bénéficier d'un joli cadre avec la terrasse et la piscine. <u>L'Océan</u> Toute l'année vous pourrez y goûter les produits de mer. Les meilleurs poissons de marché tous les jours.	

2.2.3. Француски језик

2.2.3.4. Писање

2.СТ.1.4.2. Пише приватно писмо о аспектима из свакодневног живота (нпр. описује људе, догађаје, места, осећања).	Основни ниво
Прочитај пажљиво следећи мејл: Bonjour, Je suis élève dans un lycée à Madrid. J'apprends le français depuis deux ans, et je cherche un correspondant avec qui échanger des messages par courrier électronique...en français. J'aime la nature, le sport et le cinéma. Si tu as entre 14-16 ans et les mêmes goûts que moi, tu peux m'écrire à juma@yahoo.fr J'attends ta réponse Salut Juan Martinez Одговори на њега, напиши нешто о себи, својој породици, школи, својим интересовањима.	
Могуће решење: Salut Juan, Moi, je m'appelle Pierre et je t'écris de Serbie, de Belgrade sa capitale. J'ai 15 ans et j'apprends le français depuis trois ans. Je suis un fils unique, j'habite avec ma grand-mère parce que mes parents travaillent en Norvège(je déteste son climat). Ils sont médecins. J'adore mon école(c'est un bon lycée), mes amis, mon quartier. Ma plus grande passion est le tennis, j'ai déjà gagné quelques tournois, on dit que je suis doué. Tu connais Novak Djokovic? Je suis son fan depuis toujours. Quel sport aimes-tu? Pourquoi aimes-tu le français? Moi, j'ai un excellent professeur qui nous enseigne de façon intéressante, avec qui on voit des films en français, on chante... Je m'arrête là pour l'instant, mémé m'appelle pour le dîner. Amicalement Pierre	

2.2.3. Француски језик

2.2.3.5. Знање о језику

2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура.	Средњи ниво
Пребаци следеће реченице у индиректни говор: 1. Elle me dit: «Je ne peux pas venir chez toi.» _____ 2. Tu m'as demandé: «Viens-tu avec lui ?» _____ 3. Le professeur me dit: «Ne regarde pas par la fenêtre!» _____	
Решење: 1. Elle me dit qu'elle ne peut pas venir chez moi. 2. Tu m'as demandé si je venais avec lui. 3. Le professeur me dit de ne pas regarder par la fenêtre.	

2.2.4. Руски језик

2.2.4.1. Слушање

2.СТ.2.1.4. Разуме суштину аутентичног тонског записа (аудио и видео запис) о познатим темама, представљених јасно и стандардним језиком.	Средњи ниво
У авиону сте, путујете у Москву. Саслушајте обраћање пилота. Добрий вечер уважаемые пассажиры, дамы и господа! С вами говорит командир воздушного корабля. Меня зовут Иванов, Сергей Петрович. Приветствую вас на борту самолёта Боинг 737 авиакомпании <i>Аэрофлот</i>. Мы совершаем рейс из Белграда в Москву, протяжённостью 1500 километров. Время в пути 2 часа 30 минут. Просьба во время полёта отключить ваши телефоны. Желаем Вам приятного полёта! Заокружи слово испред тачног одговора. Как долго длится рейс Белград–Москва? а) 1500 километров б) <i>Аэрофлот</i> в) Боинг 737 г) два с половиной часа	
Решење г) два с половиной часа	

2.2.4. Руски језик

2.2.4.2. Читање

2.СТ.1.2.1. Разуме општи смисао једноставних краћих текстова у вези с блиским темама, у којима преовлађују фреквентне речи и интернационализми.	Основни ниво
Прочитај текст <i>Макс и Марина</i>. Макс и Марина Познакомьтесь: это Марина, моя соседка. У неё есть друг, его зовут Макс. У Марины большая хорошая квартира. А у Макса нет квартиры. Поэтому он живёт в квартире Марины. У Марины большая, хорошая машина – джип. А у Макса нет машины. Поэтому он ездит на машине Марины. У Марины хорошая, интересная работа. Она – художник. У Марины талант. Поэтому у Марины нет свободного времени. А у Макса нет работы. У него нет профессии. Поэтому у Макса есть свободное время. Он целый день спит на кровати Марины, отдыхает в кресле Марины... Но Макс очень красивый: у него большие чёрные глаза и прекрасная фигура. Вы думаете, у Макса нет таланта? Есть! У Макса тоже есть талант: он умеет давать лапу и вилять хвостом. И ещё у Макса всегда хорошее настроение. Макс – лучший друг Марины. Заокружи слово испред тачног одговора. Марина... а) мама Макса б) соседка Макса в) хозяйка Макса г) жена Макса	
Решење в) хозяйка Макса	

Жабоклицкая И. И. ред. (2008). *Шкайлулка. Пособие по чтению для иностранцев, начинающих изучать русский язык*. Москва: Русский язык. Курсы.

2.2.4. Руски језик

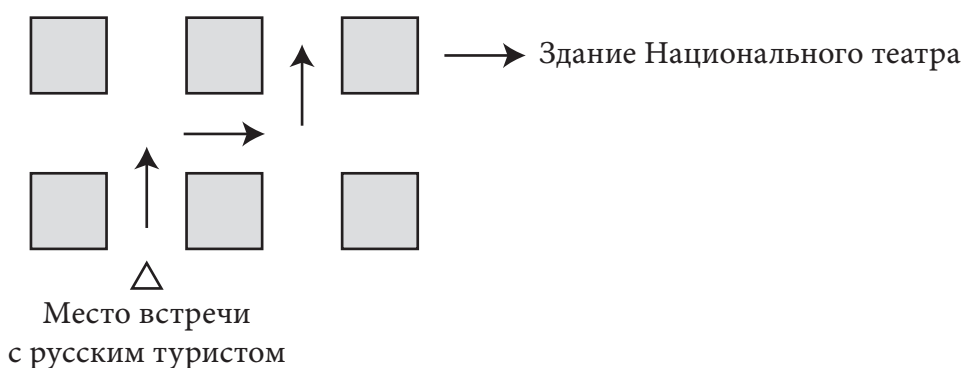
2.2.4.3. Говор

2.СТ.2.3.1. Започиње, води и завршава једноставан разговор и укључује се у дискусију на теме како од личног интереса, тако и оне о свакодневном животу.

Средњи
ниво

У Београду те је зауставио туриста Рус. Користећи график, објасни му како да дође до жељеног места. Доврши дијалог.

- Прости, ты не скажешь мне, как пройти к Национальному театру?
- Скажу, конечно, _____.

Решење (пример):

- Скажу, конечно, Национальный театр находится недалеко отсюда. Вам надо по этой улице идти прямо метров сто, потом повернуть направо. Прямо ещё идите метров пятьдесят, потом поверните налево. Пройдите метров пятьдесят и вы остановитесь у входа в Национальный театр.

2.2.4. Руски језик

2.2.4.4. Писање

2.СТ.2.4.3. Пише, према упутству, дескриптивне и наративне текстове о разноврсним темама из области личних интересовања и искустава.	Средњи ниво
У Русији си се упознао/упознала с девојком/младићем. Напиши електронско писмо (мејл) о њему/њој свом пријатељу из Русије, Виталију. Твоје електронско писмо треба да има бар 80 речи. • Как её (его) зовут? • Какая она (какой он)? • Какой у неё (него) характер? • Чем она (он) интересуется? • Кто она (он)? • Учится или работает? Где? • Какая у неё (него) семья? Где живут её (его) родители? • Какие иностранные языки она (он) знает? • Какие у вас (него, неё) планы на субботу? • Может ли Виталий встретиться с вами? Твоё письмо должно содержать не менее 80-и слов.	
Решење: Дорогой Виталий, Несколько недель назад я познакомилась с одной девушкой. Мы стали хорошими подругами. Мою новую подругу зовут Елена, её фамилия Иванова. Ей 20 лет, она учится на филологическом факультете в Москве, изучает сербский и русский языки. Она неплохо говорит по-сербски. В прошлое воскресенье Елена пригласила меня к себе дома. Я познакомилась с её родителями. Её папа – лётчик, мама работает врачом в поликлинике. Я надеюсь, что в субботу мы втроём пойдём на дискотеку. Елена тебе понравится, она интересная, красивая, умеет хорошо рассказывать анекдоты. Сможешь ли ты встретиться с нами в субботу? Жду ответа, Мария (94 слова)	

2.2.4. Руски језик

2.2.4.5. Знање о језику

2.СТ.2.5.2. Правилно разуме и користи већи број сложенијих језичких структура.	Средњи ниво
Заокружи слово испред тачног одговора и тако доврши реченицу. Гагарин полетел в космос... а) 1961-го года. б) в 1961-ом году. в) 1961-ый год. г) 1961-ым годом.	
Решење б) в 1961-ом году.	

2.3. Примена образовних стандарда у наставном процесу – планирању и реализацији наставе и вредновању исхода учења

Искази стандарда омогућавају наставницима и ученицима да сагледају редослед, прогрес и хијерархију знања и вештина у одговарајућим језичким областима. Они представљају не само добру основу за глобално (годишње) и оперативно (месечно) планирање наставног процеса у складу са исходима учења, већ и користан дидактички алат за дефинисање садржаја часа страног језика, избор начина рада на часу, контролу и вредновање постигнућа ученика.

Приликом планирања наставног процеса, треба знати да су наставни програми разрађени на основу стандарда само оквир, а не рецепт за прецизно утврђену суму знања. Наведено треба имати у виду, и поступно, дугорочно планирати наставни процес. „Један општи или удаљен циљ може се остварити само ако су поуздано или прецизно изведени етапни циљеви, а сам процес његовог остваривања отпочиње активностима усмереним на непосредне, етапно најближе циљеве.“¹ Дакле, припрема за трогодишњи или четворогодишњи наставни процес на основу образовних стандарда требало би да се одвија у етапама и да сваке године почне припремом *годишњих* и *месечних* *иланова рада*, као и током школске године израдом *нейосредне* *припреме за рад на часу*. У процесу планирања наставе на годишњем, месечном и дневном нивоу наставници треба да осмисле начине који ће омогућити остваривање стандарда предвиђених за одређени ниво. Наводећи исказе стандарда или више њих у годишњим и месечним плановима и непосредној припреми за час, наставници планирају најближе наставне циљеве и задатке, имајући у виду постигнућа за крај општег средњег образовања.

Највећу креативност наставник треба да покаже у тзв. непосредној припреми за рад на часу. Ова етапа подразумева израду писане припреме која представља методичко- дидактичко структурирање часа. Писмена припрема за час односно, планирање наставног часа „за доброг наставника никада није опција већ основа наставне професије“. (Дејвис и Пиарс / Davies & Pearse: 120).² Припрема за час захтева од наставника да пронађе најадекватнији начин за решење конкретног задатка који треба усмерити на развијање кључних компетенција датих *исказом/ исказима* *стандарда*; јер „једино на тај начин, у дужем временском периоду, ученици могу да се доведу до тога да испуне норме које се налазе у понуђеним исказима стандарда, а које имају далекосежни циљ – крај школовања ученика.“ (Таглијант / Tagliante, 2009: 36).³

Учење страних језика на часу остварује се у складу са општеприхваћеном наставном теоријом. Познато је да је наставна теорија названа *комуникативни* *присјуй* или *комуникативни* *присјуй* *настави страних језика* прописана норма наших наставних програма за стране језике од 1991. године.⁴ *Заједнички европски оквир*, који чини основу дефинисања исказа стандарда у страним језицима, такође се заснива на наведеном приступу настави страних језика, али је и посебно усмерен на активности/задатке по областима (приватна, јавна, образовна) „које ученик обавља на страном језику у ситуацијама са којима ће се срести у друштвеном животу“. (Таглијанте / Tagliante, 2009:36). Све те задатке/активности на матерњем језику обављамо без тешкоћа у разним институцијама и на разним местима, на пример, телефонирамо пријатељу да га позовемо на ручак (приватна област), купујемо карте за позориште, утакмицу (јавна област), консултујемо се са колегама у школи (образовна област) итд. Међутим, исти задаци/активности могу представљати проблем када их треба обавити на страном језику, а нарочито када их треба научити на часу. „Обрада активности/задатака по областима на часу, као педагошки циљ, захтева од наставника да познаје компетенције ученика, услове и ограничења рада на новом градиву (могуће прилагођавање условима) и свест о међудејству компетенције и врсте задатака на успешну примену у пракси.“ (CEF: 158)

¹ „Сл. гласник – Просветни гласник РС“, бр. 3/91, стр. 251.

² Davis, P. & Pearse, E. (2000). Success in English Teaching. *Planning and managing classes*. Oxford, England: OUP.

³ Tagliante, C. (2009). Evaluacija i zajednički evropski okvir. Beograd, Srbija: CLE International, Data status.

⁴ „Службени гласник – Просветни гласник РС“, бр. 3/91. *Начин остваривања програма (ујутство)*, стр. 124.

Из наведеног следи да припрема за час према одговарајућем исказу стандарда подразумева да наставник утврди правилан, уравнотежен однос између захтева који се поставља у погледу форме и значења, у односу на тачност и флуентност, као и у односу на опште компетенције ученика. Када, на пример, из области усмене интеракције жели да обради исказ са комуникативним задатком који гласи: *Износи лични сјај, уверења, очекивања, искуства, планове као и коментаре о мишљењима других учесника у разговору* (2.СТ.2.3.2.), наставник ће у припреми за час допунити исказ стандарда тако што ће утврдити *обласи* и *ситуацију* и прилагодити их школи, образовном профилу, разреду и одељењу, или образовном капацитету ученика са којима ради.

У процесу припреме наставног часа, један исти исказ може се користити више пута, у више разреда под условом да употреба на часу буде ефектна, ефикасна и флексибилна, тј. да мотивише ученике, да време обраде задатка буде најбоље могуће искоришћено и да одговара потребама и могућностима ученика и општим циљевима и задацима наставе страних језика.

Примена образовних стандарда у наставном процесу, осим што помаже наставнику у реализацији наставе на начин да планира и припрема најадекватније решење за рад на часу, такође омогућава и остваривање захтева постављених у нивоима стандарда. Нивои постигнућа стандарда дефинисани су према опсегу и квалитету комуникативних чинова. Основни ниво постигнућа чине знања, вештине и способности којима је овладало 80% (+/- 20%) ученика. На овом нивоу се налази све што би требало да зна сваки ученик када изађе из средње школе. Средњи ниво чине знања којима је овладало 50% ученика (+/- 20%), односно, то су знања којима су овладали сви просечни ученици. Највећи број задатака може се направити управо на овом нивоу. О напредном нивоу је већ речено да то у страном језику није само школско знање, већ сложеније знање важно за наставак школовања на академском нивоу или специфична знања у вези са појединим стручним предметима. Чине га знања којима је овладало 20% ученика (+/- 10%).

Стандарди су организовани тако да виши нивои знања подразумевају овладаност садржајима са претходних нивоа. За ученике који решавају задатке са напредног нивоа подразумева се да ће умети да реше задатке и са претходна два нивоа. На основу стандарда наставник ће, дакле, моћи да утврди ниво постигнућа ученика и осмисли стратегије/поступке којима се обезбеђује даље напредовање у учењу. Осим *Заједничкој европској оквира*, као основе за утврђивање нивоа постигнућа, из приказане процедуре развоја стандарда за предмет страни језик, јасно је да је емпиријска провера стандарда имала утицај на дефинисање појединих нивоа постигнућа. Најједноставније речено, нивои постигнућа су и нивои тежине појединих захтева. Прецизан опис онога што ученици треба да постигну помоћи ће наставницима да изаберу одговарајуће задатке и начине вредновање исхода ученика.

Вредновање нивоа постигнућа ученика зависиће од вештине која се оцењује: рецепција, продукција, интеракција са социокултурним компонентама и компонентом медијације. Без обзира на језичку вештину, вредновање постигнућа састоји се од више компоненти. Трбало би прво оцењивати свеобухватност или укупни обим знања, тј. *способност ученика да знања организује и њокрене*, а затим у оквиру знања о језику, наставник ће проценити опсег и квалитет (лексичка, граматичка и фонетска знања). На пример, ако се вреднују резултати усмене продукције у стандарду на напредном нивоу, који гласи: „Ученик размењује ставове и мишљења уз изношење детаљних објашњења, аргумената и коментара“ (2.СТ.3.3.2)⁵, наставник ће прво оценити да ли се ученик придржава теме, затим да ли је способан да правилно организује говор, да ли у говору користи додатне аргументе и примере па тек на крају каква је морфосинтакса, да ли је примерена лексика и колико је правилан изговор. Вредновање сваког од наведених елемената не мора имати исти редослед. Који део поена ће наставник одредити за неки од горепомнутих елемената зависиће од тога на чему је наставник инсистирао у раду који је претходио вредновању постигнућа ученика. У неким случајевима, свеобухватност знања добиће највећи број поена, а некада морфосинтаксичка тачност, или нешто друго.

5 Видети: Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета: *Страни језик* (2013), Београд.

Исходи учења, без обзира на то да ли се проверавају у годишњем интервалу или на крају школовања, не морају бити исти за све ученике. Све што је усвојено учењем, или све што ученик зна, не мора да буде подједнако важно за све ученике. Владање страним језиком, па и матерњим, само је делимично. Неко боље пише, а други говори, неко боље влада језиком струке у једној области, а други у другој. Дакле, за ученике средњих стручних школа уместо комплетне може се признати „делимична“ компетенција. То није полузнање, то је владање одређеном врстом компетенције. На пример, за ученика правне школе, коме ће бити потребно да у раду чита различите дописе и документа, више пажње посветиће се разумевању прочитаног и у току реализације наставног програма и када се ученик оцењује. Ученику који се спрема за рад у радионици није потребно да познаје писани код страног језика на средњем или највишем нивоу, али је неопходно да што пре савлада вештину разумевања слушањем и вештину говора до, на пример, средњег нивоа. И једно и друго биће означено као делимично знање, али ће бити вредновано према утврђеним нивоима за језичке вештине које је ученик савладао и, заједно са мање значајним компетенцијама за те врсте школа, чиниће свеобухватно знање ученика.

Вредновање постигнућа ученика, у односу на стандарде, треба организовати као и планирање и реализацију наставе; треба пронаћи баланс између жељеног циља комуникације, облика, тачности и флуентности, тако да се истовремено вреднује и учи и језик и употреба језика, и у потпуности реализују образовни стандарди.

2.4. Стандарди и материјали за учење

Наставна средства или материјали за наставу страних језика у тесној су вези са концепцијом наставних програма, па самим тим и са стандардима на које се наставни програми ослањају. Наставна средства треба да буду у функцији постизања циља часа, треба да поспешују учење и задовоље различите методологије, технике рада и стилове учења (визуелни, аудитивни и кинестетички). Избор и употреба наставних средстава за наставу страних језика зависе од активности којима се планира остваривање циљева и задатака. Циљ коришћења наставних средстава и њихова веза са стандардима је двојака и то, прво, да помогне да се повећа опсег и квалитет коришћења језичких вештина и знања о језику и, друго, да помогну да се та знања организују и ставе у комуникативну функцију.

Наставна средства такође треба користити како би се применили поступци прилагођавања и индивидуализације и ученици оспособили за селективни приступ информацијама и самообразовању. Овоме би посебно допринела индивидуална израда наставног материјала, који би припремали ученици, користећи стечено знање у вези са информатичком технологијом нпр. скидање слика са интернета, тематских текстова, припремање музичког увода за поједине часове, припремање задатака за такмичења у оквиру одељења или снимање кратких, нпр. немих филмова, за које би ученици на часу сами смишљали дијалог, итд.

Индивидуализацијом припреме наставног материјала може се направити и веза између језика (два која су обавезни предмети у гимназијама и средњим стручним школама) тако што би, на пример, ученици били упућени да пронађу што већи број сличних речи у матерњем језику и у оба страна језика. Умрежавање са одељењима или појединим ученицима других школа исте струке у земљама где се језик који се учи користи као матерњи значајно би помогло оставаривању овог и сличних задатака. Ово би требало да буде заједнички наставни материјал и за један и за други језик. Од креативности наставника зависио би начин коришћења припремљеног материјала.

Уџбеници за стране језике су и даље обавезни, незаменљив и неизбежан наставни материјал. Избор уџбеника треба вршити према наставном програму и захтевима школе и, пре свега, према потребама ученика са којима наставник ради. У погледу уџбеника, за сваки страни језик постоји списак одобрених уџбеника на сајту Министарства просвете, науке и технолошког развоја⁶ и

6 Видети: *Интернет адресе*

обавезни су да се користе у реализацији наставе, што не значи да наставник не може користити и текстове, слике, образовну медијску технологију (компјутере, ЦД, ДВД и сл.) као и додатну литературу, поред препоручене, и у редовној настави и нарочито када припрема часове додатног и допунског рада или секције.

3. ЛИТЕРАТУРА

А. Библиографија

1. Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Definition and Initial Approaches*. UK: Cambridge University Press, p. 157.
2. Croft, K. (1972). *Readings on English as a Second Language*. Cambridge, Massachusetts: Winthrop Publishers, Inc.
3. Davis, P. & Pearse, E. (2000). *Success in English Teaching. Planning and managing classes*. Oxford, England: OUP.
4. Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching*. Harlow, England: Pearson Education, Ltd.
5. Richards, J.C. & Rodgers, T.S. (1988). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge, England: CUP.
6. Службени гласник – Просветни гласник РС, бр. 3/91. *Основне карактеристике педагошки организованог процеса учења*, стр. 251.
7. Службени гласник – Просветни гласник РС, бр. 3/91. *Планирање, организација и облици наставе*, бб 255–257.
8. Службени гласник – Просветни гласник РС, бр. 3/91. *Начин остваривања програма (ујучиство)*, бб 124.
9. Tagliante, C. (2009). *Evaluacija i zajednički evropski okvir*. Beograd: CLE International, Data status.
10. Woodward, T. (2001). *Planning Lessons and Courses. Designing sequences of work for the language classroom*. Cambridge: CUP.

Б. Интернет адресе

http://www.mpn.gov.rs/images/content/prosveta/udzbenici/2013_14/sajt.gimnazije_i_srednje_strucne_skole_-_opsteobrazovni_pred.doc

Чланови Радне групе за развој стандарда:

Доц. др Јелена Гинић, Филолошки факултет, Катедра за славистику
Проф. др Биљана Чубровић, Филолошки факултет, Катедра за англистику
Проф. др Јелена Костић Томовић, Филолошки факултет, Катедра за германистику
Мр Зора Пазић, Филолошки факултет, Катедра за романистику
Рада Дугић, Техничка школа „Сава Мунђин“, Бела Црква
Иван Петровић, Економско-трговинска школа, Краљево
Милица Марковић, Зуботехничка школа, Београд
Нада Ђираковић, Гимназија Лазаревац
Татјана Шуковић, Девета гимназија „Михајло Петровић Алас“, Београд
Радмила Николић, Гимназија „Урош Предић“, Панчево
Биљана Петровић, Четврта београдска гимназија
Биљана Букинац, Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Александра Беговић, Завод за унапређивање образовања и васпитања
Жаклина Катић, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања
Координатор: мр Душица Блажић, Друштво за стране језике и књижевности Србије

Стручни консултанти:

Проф. др Александар Бауцал, Филозофски факултет, Институт за психологију
Др Драгица Павловић Бабић, Филозофски факултет, Институт за психологију

Статистичка обрада података и анализа:

Центар за вредновање и истраживање Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања

CIP - каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

006.44:373.54(497.11)
371.3::811

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОПШТЕГ СРЕДЊЕГ И СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У ДЕЛУ ОПШТЕОБРАЗОВНИХ ПРЕДМЕТА ЗА ПРЕДМЕТ СТРАНИ
ЈЕЗИК : ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ / [уредница Јелена Најдановић Томић]. -
Београд : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2015
(Београд : Colorgrafx). - 44 стр. : табеле ; 29 см

тираж 2.650. - напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија: стр. 43.

ISBN 978-86-86715-58-6

а) Средњошколско образовање - Србија - Стандарди б) Страни језик -
Настава
COBISS.SR-ID 219598348

Штампа:
Colorgrafx, Београд

Тираж: 2 650